

FOR

MENNESKER

OG MILJØ

FYLKESPROGRAM 2019-2023

Innhold:

Hvorfor velge de grønne?	side 3
Oppvekst og utdanning	side 4
Kultur og mangfold	side 5
Helse og omsorg	side 6
Samferdsel	side 8
Næringsliv	side 9
Turisme	side 11
Landbruk	side 12
Hav og fjordbruk	side 13
Energi	side 15
Miljø og naturmangfold	side 16
By- og tettstedsutvikling	side 18

HVORFOR VELGE DE GRØNNE?

Miljøpartiet De Grønne jobber for en politikk som tar store globale utfordringer på alvor. Vi ser at mange av løsningene handler om hvordan samfunnet tilrettelegger for et godt hverdagsliv for alle. Det er i våre egne nærmiljø vi må legge til rette for et reelt grønt skifte i norsk politikk. Derfor er valget i 2019 så viktig. Stemmer du på MDG i dette valget kan du være sikker på at din stemme blir brukt til å fremme en helhetlig og grønn politikk. Og hver eneste stemme trengs!

Kommune- og fylkespolitikken i Norge står overfor store endringer det kommende året, med sammenslåinger og omorganisering. MDG vil sørge for at helhetlig, grønn politikk blir høyt prioritert i denne prosessen.

MDG er opptatt av solide lokalsamfunn med god lokal beredskap. Det betyr tettsteder med skoler og barnehager. Det betyr god helsefaglig kunnskap, et reelt lokaldemokrati og en stor grad av egenprodusert mat og energi.

Vi jobber for lokalsamfunn med gode kulturelle møteplasser, trygghet, tilhørighet, økologisk bærekraft, redusert transportbehov, lokale arbeidsplasser og lokal handel.

MDG tar klimatrusselen på alvor, også i lokalpolitikken. Vi går inn for at fylket innarbeider klimatilpasning i sine beredskapsplaner, og innfører forpliktende klimaregnskap og mål for reduksjon av klimagassutslipp i sine budsjett.

OPPVEKST OG UTDANNING

Skolens viktigste oppgave er å sikre at barn og unge utvikler seg til kunnskapsrike, skapende mennesker med selvtillit og selvinnsikt, og med forståelse og vilje til å ta ansvar for seg selv og sine omgivelser.

God psykisk helse er avgjørende for fullføring av videregående utdanning. MDG vil øke ressursene slik at hjelp til å takle psykiske utfordringer eller psykisk sykdom er lett tilgjengelig for alle barn og unge. Viktigste er forebyggende tiltak. Vi vil ha flere yrkesgrupper inn i skolen, som for eksempel miljøarbeidere, ungdomsarbeidere og helsearbeidere. Dette vil også friggi tid til lærerne, slik at de kan fokusere mer på undervisningen.

Videregående skoler i Møre og Romsdal bør få mer ressurser til oppdaterte lærebøker og andre læringsressurser. De videregående skolene er svært viktige i utvikling av fornybarsamfunnet. Vi vil opprette egne programfagsområder for bærekraftig utvikling.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- opprettholde en desentralisert videregående skolestruktur
- endre dagens mobiltelefonordning for ansatte i den videregående skolen, med mål om å redusere den samlede ressursbruken
- ha flere faggrupper tilstede for å fremme et godt psykososialt læringsmiljø i den videregående skolen
- tilrettelegge for flere lærlingeplasser i fylket, kommunene og i næringslivet
- prioritere yrkesfaglige linjer på videregående skoler
- opprette en studiespesialiserende linje med særskilt fokus på bærekraftig utvikling på en av fylkets videregående skoler
- sørge for at alle videregående skoler blir miljøsertifisert
- at psykisk helsehjelp skal være en lett tilgjengelig del av skolehelsetjenesten
- styrke skolen som en arena for sosial samhandling der mennesker møtes ansikt til ansikt
- jobbe for at elever i den videregående skolen skal få et bevisst forhold til egen mobil- og skjermbruk
- styrke det nynorske skriftspråket i skolen

- at praktisk-estetiske læreprosesser fremheves
- støtte utviklingen av Campus Kristiansund
- bistå kommunene med å sikre tilfredsstillende fasiliteter for svømmeopplæringen i grunnskolen

KULTUR OG MANGFOLD

MDG ønsker et mangfoldig kulturliv i Møre og Romsdal, med sentrale kulturinstitusjoner som sikrer både kulturarv og utvikling av nyskapende kunst. Det må legges til rette for et rikt frivillig organisasjonsliv.

Møre og Romsdal er et fylke med et rikt kulturliv og sterkt etablerte festivaler og kulturinstitusjoner. MDG vil jobbe for å fortsatt sikre stabil finansiering og videreutvikling av kulturlivet.

Det må tilrettelegges bedre for de som ikke driver med idrett eller organisert kulturarbeid. Eksempler på dette er uavhengige musikkmiljøer, skatere og ekstremспортutøvere og e-sportsutøvere. Mennesker med funksjonshemming må få mulighet til å delta i kulturaktiviteter som alle andre, både som utøvere og publikum. Eldre må sikres tilgang til kulturlivet. Ordningen med den kulturelle spaserstokken må videreføres slik at gode kunst- og kulturprosjekt for eldre kan bli utviklet med et mangfold av sjangre og uttrykk. Idrett- og kulturarenaer må brukes aktivt for inkludering av flyktninger og innvandrere.

MDG vil støtte kunst- og kultursenter som tilbyr rom for atelier, skrivestuer, musikkverksted, utstillinger, temasamlinger, konserter, foredrag og andre arrangementer som stimulerer kunst- og kulturmiljøet.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- at fylkeskommunen i perioder kan tilby arbeidslokaler til forfattere, billedkunstnere og artister i prosjektfaser
- at gatekunstnere bør tilbys bruk av passende arealer i det offentlige rom
- ha stabile ordninger for museer og andre kulturinstitusjoner i fylket
- at bibliotekene styrkes som arenaer for lokal samfunnsdebatt
- støtte etablering av stiftelser for kunst- og kultursentre
- videreføre og styrke Bokbåten gjennom faste overføringer
- bevare spor etter samisk naturbruk og kultur på Nordmøre
- styrke kulturaktiviteter som fremmer mangfold
- støtte festivaler og arrangementer som arbeider for LHBT-rettigheter og skeiv kultur
- at viktige nasjonale og regionale kulturminner sikres for framtida
- sikre og videreutvikle tilbudet innenfor Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken

HELSE OG OMSORG

Helse Møre og Romsdal og Helse Midt må avvikles som foretak. Hvert sykehus må ha en selvstendig faglig og økonomisk ledelse, og statlige overføringer trenger ikke å gå via en administrasjon i Trøndelag. Stykkprisfinansiering av diagnoser skal ikke styre pengestrømmen, finansiering av sykehus skal ta hensyn til befolkningsgrunnlag og geografi.

MDG vil arbeide for gode fagmiljø ved alle sykehus, legesenter og rehabiliteringssenter i fylket. Pasientene ved lokalsykehus er mer fornøyde med behandlingen, og faglig rekruttering er ikke vanskeligere ved små enn ved store sykehus. Beredskapsmessig er det viktig å ha mange sykehus å fordele pasienter på.

Transport av pasienter og pårørende er svært ressurskrevende og vanskelig i vårt oppdelte fylke. Å begrense transportbehovet er særlig viktig for fødende. Fylket skal sikre god oppfølging for alle fødende i hele fylket. Dette forutsetter at eksisterende fødeavdelinger blir opprettholdt.

Møre og Romsdal må gå foran og inngå et samarbeid med arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner for å finne løsninger som sikrer bedre lønnsforhold for lavtlønnede i omsorgssektoren, og bedre muligheter for å slå sammen stillingsbrøker.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- legge ned helseforetaka og overføre ansvaret for sjukehusa tilbake til fylkeskommunen
- la fagmiljøene ta tilbake kontrollen over sykehusene ved å innføre stedlig ledelse
- opprettholde heldøgns akuttkirurgi ved alle sykehus, også i helgene
- opprettholde en god ambulans- og transporttjeneste for pasienter i alle deler av fylket
- beholde Muritunet, Aure rehabiliteringssenter og Mork rehabiliteringssenter i rehabiliteringsarbeidet
- styrke helsestasjonene og jobbe for at alle kommuner har tilbud om helsestasjon for ungdom i aldersgruppen 13 - 20 år
- styrke helse-, pleie- og omsorgssektoren med flere stillinger
- satse på forebyggende helsearbeid for alle aldersgrupper
- stoppe nedbyggingen av sengeplasser innen psykisk helsevern
- ha miljøvennlige og lokale løsninger for varer og tjenester til sykehusene
- forbedre avfallssortering på helseinstitusjoner
- sikre sunn, god og variert mat ved sykehusene og rehabiliteringsinstitusjonene i fylket
- at tannhelsetjenesten skal være gratis til fylte 25 år. Deretter bør utgiftene inkluderes i egenandelsordningen i folketrygden
- arbeide for at helse og omsorgsinstitusjoner har tilknytning til grøntarealer for rekreasjon og rehabilitering

SAMFERDSEL

MDG Møre og Romsdal vil arbeide for tette og sterke lokalsamfunn med mindre behov for motorisert transport. MDG vil jobbe for at bymiljøpakkene for Kristiansund, Molde og Ålesund reduserer behovet for bilkjøring, og tilrettelegger for fotgjengere, syklister og kollektivreisende. MDG vil jobbe for en miljø- og klimavennlig kollektivtransport, for eksempel gjennom attraktive

og behovstilpassede rutetilbud, lavutslippsteknologi og elektriske busser. MDG vil effektivisere bybusstilbudet i Ålesund, Molde og Kristiansund ved å fjerne billetteringen fra bussen. Brukerstyrt appbasert billettering fungerer godt i flere andre norske byer, og fører til kortere stopptid og dermed et raskere kollektivtilbud. Vi ønsker å legge til rette for mer fleksible kollektivtilbud i distriktene, der for eksempel drosjer kan bestilles til kollektivsatser der det ikke er drivverdig med eit ordinært busstilbud.

Jernbane lenger inn i fylket er avgjørende for en bærekraftig og effektiv godstransport ut av fylket. Flyplassene i fylket bør ikke utvikles for økt trafikk. Flytilbudet er godt nok som det er.

MDG går inn for E39-tiltak som får gjennomgangstrafikk utenom byer og tettsteder. Det kan gi positiv effekt for lokalsamfunn. Fortsatt må deler av veinettet utbedres før vi får trygg transport på veinettet i hele fylket. MDG er mot nye fjordkryssinger så sant disse ikke etter et grundig miljøregnskap viser seg å være billigere og mer miljøvennlig enn ferge drift. Fjordkryssinger må være tilrettelagt for syklende og gående. Elektrisk ferge drift bør erstatte dieseldrevne ferger alle steder der infrastruktur og trafikkgrunnlag ligger til rette for det.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- gå imot store nye veiprojekt som ikke gir klimagevinst
- prioritere vedlikehold av veier, havner og kaianlegg
- gå inn for busser med lave utslipp. Biogass eller elektriske busser der det er hensiktsmessig
- videreføre og evaluere ordningen "Hjem for en 50-lapp" (Fram flex)
- fryse ungdomskortet "Fram ung" på kroner 400,-
- gi fulltidsstudenter mulighet for å benytte seg av Fram ung
- arbeide for bymiljøpakker der bærekraft, helse og miljø settes i fokus
- redusere veisalting for å bevare kjøretøy, asfalt og planteliv langs veiene
- få godstrafikken tilbake på Raumabanen
- støtte opp om Stad skipstunnel og utvikle havner og godsterminaler i området
- ha tydelig sanntids ruteinformasjon på alle terminaler og stopp i byer og tettsted
- legge til rette for rullestolbrukere i kollektivtilbudet
- jobbe for nattog mellom Romsdal og Oslo

- gratis ferge for syklistere
- arbeide for jernbane til Ålesund
- knytte sammen fylket med sykkelveger

NÆRINGS LIV

For De Grønne er mangfold et viktig begrep i alle sammenhenger. Norges oljeavhengighet er derfor en kilde til bekymring både med tanke på klimaet, men også for Norges konkurransekraft og velferd på sikt. Møre og Romsdals næringsliv er spesielt tett knyttet til olje og gass, og en grønn omstilling er derfor ekstra viktig i vår del av landet.

Utvikling av nye industrier og nye lokale bedrifter vil gi Møre og Romsdal flere bein å stå på. Vi vil derfor satse på gründervirksomhet og legge til rette for omstilling og utvikling av et grønt næringsliv. Til dette trengs kunnskapsutvikling, gode offentlige støtteordninger og et grønt regelverk. Videreutdanning og rekruttering av høyt kompetent arbeidskraft er derfor en sentral utfordring for verdiskapingen i regionen. Det er derfor viktig at fylkets forsknings- og utdanningsinstitusjoner styrkes, og er en pådriver for nytenkning, samarbeid og samfunnsutvikling.

Møre og Romsdals kvinneunderskudd er en utfordring. Det bør jobbes målrettet for å skape et næringsliv som oppleves attraktivt også for kvinner.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- arbeide for flere grønne arbeidsplasser i fylket
- at regionale utviklingsorgan som for eksempel hoppid.no, i langt større grad må legge vekt på bærekraft
- legge til rette for et tett samarbeid mellom næringsliv og forsknings- og utdanningsinstitusjonene, særlig i forbindelse med miljøtiltak og teknologiske løsninger i næringslivet

- sikre et inkluderende og mangfoldig arbeidsliv som er attraktivt, også for kvinner
- skape flere lærlingplasser i fylkeskommunen, i kommunene og i næringslivet
- 6-timers arbeidsdag
- tilrettelegge for at private bedrifter ansetter folk med funksjonshemninger, og tilpasse flere jobber for disse i det offentlige
- arbeide for at statlige arbeidsplasser etableres i alle deler av fylket
- at fylkeskommunen ber Kommunal Landspensjonskasse (KLP) kutte investeringer i fossil energi
- bruke fylkeskommunen sitt eierskap i Innovasjon Norge til grønn omstilling og klimavennlige løsninger
- at fylkeskommunen melder seg inn i Initiativ for etisk handel
- at fylkeskommunen stiller krav til fossilfrie anleggsplasser

TURISME

Møre og Romsdal må arbeide for lavere klimaavtrykk, grønn innovasjon og høyere grad av lokal verdiskaping i reiselivet. Fylkeskommunale satsinger må ta innover seg, og diskutere hvilke turistprodukter vi markedsfører, og hvilke konsekvenser dette har for lokalsamfunnene.

Turisme er en viktig næring i vårt fylke. Videre utvikling forutsetter at næringen tar hensyn til bærekraftig bruk av naturen, en helhetlig forvaltning som ivaretar lokalsamfunnene sine behov for arbeidsplasser og sameksistens med eksisterende, tradisjonelle næringer. Vi ønsker ikke flere rene turistdestinasjoner som Geiranger og går imot bygging av flere cruisekaier og anløp i fjordene.

Fylket vårt har fantastiske muligheter for sykkelturner, fotturer, toppturer, padling, fisking, museumsvandring, by- og bygdevandring. Det er slike former for turisme som bør danne grunnlaget for fremtidens turistnæring.

Vi ønsker at turistene som kommer til Møre og Romsdal skal møte ren natur. Vi vil formidle til de besøkende i fylket vårt at vi som bor her verdsetter dette. MDG ønsker å utrede turistskatt som finansieringsmodell for sanitæranlegg, renovasjon og andre tilretteleggingstiltak for turismen i fylket.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- etablere et godt skiltet og sammenhengende nettverk for ferdsel med sykkel gjennom fylket
- stimulere til flere overnattingssteder langs gjennomfartsårene for sykkelturnister
- støtte til små reiselivsaktører som satser på bærekraftig opplevelsesturisme
- sørge for gode sanitærløsninger på høyt trafikkerte steder
- ha god turistinformasjon om allemannsretten og renovasjonsløsninger
- gjøre informasjon om regler for jakt, fiske og sanking lettere tilgjengelig
- redusere, ikke øke antallet cruiseanløp i fylket
- stoppe etableringen av flere cruisehavner i fjordene i Møre og Romsdal
- kreve landstrøm til eksisterende cruisehavner
- verne og pleie kulturlandskap av stor verdi for turismen ved å subsidiere drift

LANDBRUK

Møre og Romsdal har viktige landbruksarealer. Et aktivt landbruk er med på å skape levende bygder og allsidig sysselsetting. Vi ser at klimaendringene i økende grad virker inn på avlingene. Sommeren 2018 ga et tydelig bilde på hvilke utfordringer landbruket i Norge står overfor. Vi vil bidra til at matproduksjonen styrkes og støtter opp under biologisk mangfold, matsikkerhet og miljø. MDG vil derfor bevare all matjord i Møre og Romsdal.

Økologisk landbruk har en viktig spydspissfunksjon for å utvikle hele landbruket i bærekraftig retning. De viktige kompetansemiljøene i NIBIO og NORSØK på Tingvoll må opprettholdes og styrkes. MDG vil utvikle utdanningstilbud knyttet til fagmiljøet der. Små- og storfe-næringen er viktige for å utnytte naturressursene og pleie landskapet.

Landbruket må støttes gjennom bedre tilskuddsordninger for små og mellomstore bruk slik at de kan drive uavhengig av konjunktursvingninger og greie seg økonomisk på tross av klimaendringer. God dyrevelferd må gå foran effektiv matproduksjon i landbruket. Det er viktig med allsidige forebyggende tiltak mot rovdyrskader og andre årsaker til at sau dør eller skades, slik at sauehold kan drives med god dyrevelferd uten store økonomiske tap for sauebøndene.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- opprettholde dagens areal med matjord
- restaurere og få i drift drivverdig matjord som står i fare for å gå tapt
- stimulere til flere arbeidsplasser og økt mangfoldig produksjon innenfor bærekraftig og økologisk landbruk
- fremme Bondens Marked for direkte omsetning av kortreist mat fra bonde til forbruker
- forebyggende tiltak mot rovdyr i områder med sauehold
- at pelsdyroppdrettere må få tilstrekkelig omstillingsstøtte ved avviklinga
- jobbe for å kunne tilby mobile slakterier for gårder med lang avstand til slakteri, og mulighet for slakting på egen gård
- forsvare intensjonene i konsesjonsloven og boplikten for landbrukseiendommer
- ha gode støtteordninger for bruk av utmarksbeite
- stimulere til å øke produksjon av frukt, korn og grønnsaker i vårt fylke
- opprette støtteordninger for videregående skoler som ønsker å starte programfagområder i økologisk landbruk

- at fylket skal opprette ei stilling som rådgiver innenfor landbruk med fokus på bærekraftige agronomiske prinsipper

HAV OG FJORDBRUK

Møre og Romsdal er det største sjømatfylket i landet. Et aktivt hav- og fjordbruk er med på å skape levende bygder og allsidig sysselsetting. Vi mener at oppdrettsnæringen fører med seg åpenbare problemer slik den drives i dag. Avfallshåndtering, rømming, fiskehelse og bærekraftig bruk av ferskvannsressurser er områder som det må arbeides med før vi kan støtte en økning i volumet.

I Norsk industri sitt veikart for havbruksnæringen heter det at oppdrett av laks må skje med en teknologi som eliminerer problemene med lakselus, hindrer rømming og tar vare på verdien av partikulært materiale innen 2030. MDG stiller seg bak denne nullvisjonen og ønsker at Møre og Romsdal innfrir innen 2025.

Fordi utfordringene i oppdrettsnæringen er omfattende, bør fylket sette inn ressurser på forskning som kan bidra til en mer bærekraftig næring. Både i forproduksjon, avfallshåndtering og modernisering av produksjonsanlegg kan det med rette insentiver drives grønn næringsutvikling og skapes nye arbeidsplasser.

Et mangfoldig, spredt og lokalt eierskap vil være til beste for fiskerinæringen, markedet og samfunnet. Norsk fiskerinæring blir stadig viktigere for Norge med sine rundt 27.000 sysselsatte og en verdiskaping pr. ansatt som er langt over gjennomsnittet for Fastlands-Norge. Dette må vi ta vare på, og et av virkemidlene er lokalt og fiskerinært eierskap.

I kystfisket må vi ha rekrutteringskvoter som deles ut til unge i en etableringsfase for å gis videre til neste unge fisker.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- arbeide for en mer bærekraftig og etisk forsvarlig oppdrettsnæring
- premiere aktører som satser på lukket teknologi på land og i sjø
- etablere et system med ressursrente som gir insentiver til lukket teknologi for både oppdretter og vertskommune
- at Møre og Romsdal vedtar en nulltoleranse for rømming, lus og utslipp i oppdrettsnæringen innen 2025
- tidsbegrensning av konsesjoner i oppdrettsnæringen
- styrke kystfiskeflåten og hindre at fiskeressursene gjennom kvotekjøp blir en industri som havner hos utenlandske investorer
- arbeide for å få flere til å drive økologisk sjøbruk
- styrke fylkeskommunalt arbeid med å overholde lovgivningen for oppdrettsnæringa
- styrke NVE sitt forvaltningsansvar for våre vannressurser
- at en bestemt del av midlene fra Havbruksfondet blir øremerket forskning for en mer bærekraftig næring
- redusere dødelighet i oppdrettsanlegg til maksimalt 10%
- sikre støtte til etablering av pilotanlegg for tareproduksjon

ENERGI

MDG Møre og Romsdal mener at fylkeskommunen i mye større grad må satse på å utvikle og stimulere til energisparing og bruk av nye, bærekraftige energiformer.

De fleste kommunene i Møre og Romsdal har ved hjelp av statlige midler fått utarbeidet kommunale klimaplaner, men erfaringen viser at kommunene trenger faglig ekspertise for å utvikle og gjennomføre klimaplanene. Dette må fylket støtte opp under.

Ny energiproduksjon må være fornybar og utvikles med mest mulig hensyn til bærekraft og naturmangfold. Møre og Romsdal MDG sier derfor nei til vindturbinanlegg som kommer i sterk konflikt med naturverdier. Etablering av nye vindturbinanlegg må skje i nært samarbeid med kommunene og andre lokale interesser.

MDG Møre og Romsdal ser store muligheter for havvinnanlegg. Småskala energiproduksjon har i Møre og Romsdal handlet om vannkraft. MDG vil av naturvern hensyn i større grad satse på småskala sol- og vindenergi.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- etablere en forpliktende og ambisiøs klimaplan med regnskap og budsjett for Møre og Romsdal med mål om å kutte utslipp med 80 prosent fra dagens nivå innen år 2030
- satse på forskning og utvikling av nye energikilder i fylket i samarbeid med lokale forskningsressurser og institusjoner
- ha streng håndheving av føre-var-prinsippet ved småkraftutbygging. Det skal tas hensyn til både naturmangfold, landskap, kulturminner og friluftsliv
- arbeide for at Møre og Romsdal blir et foregangsfylke i satsingen på ENØK, fornybar energi og klimaplaner i næringslivet
- innføre landstrøm ved havner i Molde, Ålesund, Geiranger og andre større havner.
- stimulere til storsatsing på energijøkonomisering i offentlige og private bygg og anlegg
- etablere et fylkeskommunalt forum for å videreutvikle og styrke kommunal energi- og klimaplanlegging for reduksjon av klimagassutslipp
- legge til rette for solenergiproduksjon fra private bolighus, fritidsboliger, bedriftsbygg og offentlige bygg gjennom en fylkeskommunal støtteordning.
- Bidra til utviklingen av, og infrastrukturen knyttet til fornybarteknologi i skipstrafikken
- at fylket legger til rette for realisering av havvindprosjekter og teknologi til syntetisk gassproduksjon

MILJØ OG NATURMANGFOLD

MDG står for en politikk som sikrer naturmangfoldet. Dette betinger høy og kontinuerlig bevissthet om ulike økosystemers betydning for vårt livsgrunnlag. I en tid der artsmangfoldet trues og viktige naturområder brytes ned, der bier og humler forsvinner, med de konsekvensene dette vil få for klodens matproduksjon, må tiltak utvikles og iverksettes på alle nivå.

Økt skipstrafikk utenfor kysten krever en betydelig forbedring av akuttberedskap. For å forebygge forurensing og redusere skade ved ulykker vil MDG øke beredskap mot akutt forurensing og modernisere oljevernberedskapen for å skape en samlet kystberedskap. MDG vil verne flere verdifulle naturområder i fylket som helhet. Mørebankene er et svært viktig gyteområde. Området må vernes på lik linje med Loften, Vesterålen og Senja.

Det må forskes mer på konsekvensene av taretråling. Livsmangfoldet i tareskogen er grunnleggende for livet i havet. MDG vil verne flere soner og ha lengre intervaller mellom innhøsting- og fredingsperioder.

I arealplanprosesser bør rammene i gjeldende klimaplaner legge grunnleggende føringer helt fra planoppstart til endelig vedtak.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- skjerme Mørebankene for petroleumsaktivitet og faste installasjoner.
- gå imot giftdeponi på Rausand i Nye Molde kommune
- vurdere nye verneområder og nasjonalparker og stimulere til bevaring av kyst- og fjordlandskapet
- at Møre og Romsdal skal bli et miljøfylke med inspirasjon fra Tingvoll økokommune
- arbeide for at staten i større grad bidrar til opprydding av alvorlig og helseskadelig forurensing i fjorder og kystnære farvann, spesielt i havneområder
- ha flere tiltak som kan bevare tareskogen og korallområder i fjordene og havet utenfor

- styrke Skjærgårdstjenesten økonomisk og utvide kapasiteten til å dekke større deler av fylket
- at strandrydding blir innført som et fast årlig prosjekt i alle kommuner i Møre og Romsdal
- støtte forskning på kystfuglbestandene og ressursituasjonen for tobis, raudåte og sildeyngel
- legge større vekt på å unngå tap av biologisk mangfold, og minimere transportbehov og utslipp ved utbygging av infrastruktur og andre større anlegg
- innføre streng regional regulering av dagens frislupne vannscooterbruk
- forbedre digitalisert oversikt over naturtyper
- at all arealforvaltning skal være helhetlig og kunnskapsbasert, og gjøres på bakgrunn av naturmangfoldlovens bestemmelser og føre-var prinsippet
- at kommunene bruker arealplanlegging til å sikre befolkningen, bygninger og infrastruktur fra den negative konsekvensene av klimaendringene
- at kommunene i Møre og Romsdal legger opp til planprosesser som gir mulighet for alle til å delta og påvirke
- gå imot forsøk med fritidskjøring i snøskuterløyper
- arbeide for å videreutvikle økologisk forskning på Tingvoll og Runde Miljøsenters
- stoppe utplanting av fremmede treslag. Stimulere til planting av mange ulike treslag som økologisk passer inn i naturområdet ved nyplanting etter hogst
- følge opp Vanndirektivet og planene for bedre vannmiljø i alle vannregionene i fylket
- forbedre miljøstasjoner, retur- og gjenbruksordninger. Skille matavfall fra restavfall i hele fylket
- at fylkeskommunen kutter all bruk av engangsplast
- unngå bruk av syntetiske plantegifter både i land- og sjøbruk, i stell av offentlig eiendom og langs offentlige veier
- sikre vern av viktige myrområder
- tilpasse kantslått langs fylkesveier for å bedre levevilkår for insekt

BY- OG TETTSTEDSUTVIKLING

Arealplanlegging er et veldig viktig redskap i samfunnsutviklingen, fordi det påvirker folks livskvalitet gjennom transportbehov, matproduksjon og tilgang til naturen. Fra et klimaperspektiv er det viktig at vi utnytter plassen godt ved å bygge tett. Dette gir minst mulig inngrep i naturen, og sikrer viktige arealer for matproduksjon.

Høy utnyttelse i tettbygde strøk og byer skaper attraktive lokalsamfunn. Det fører til at flere bor i nærheten av butikk, offentlig kommunikasjon og naturen. Det er dette som tradisjonelt sett er tanken bak europeisk by- og tettstedsplanlegging. På denne måten sikrer man et større kundegrunnlag for lokalbutikken, det gjør at flere bor nærmere arbeidsplassen, og det gir et større nedslagsfelt for kollektivtransporten. I kompakte lokalsamfunn er det kort vei til alt, det reduserer press på veinettet. Det er viktig at arealplanlegging og transport sees i sammenheng, slik at vi ikke skaper et større klimaproblem, men bygger mangfold og liv i sentrumsområdene.

Byutviklingen i Kristiansund, Molde og Ålesund må bli mer kompakt og mindre bilbasert. Vi vektlegger bevisst arealutforming som grunnlag for å skape grønn samferdsel. Utbygging av bo- og arbeidsmiljøer som er tilgjengelige for gående, syklende og kollektivbrukere, samt høy tetthet langs akser som kan betjenes med kollektivtransport, er nødvendig. I dette bør arealer omdisponeres fra biltrafikk til fotgjengere, syklistene og kollektivtrafikk. Sundbåten i Kristiansund er et eksempel på kollektivtrafikk som kan innføres i Ålesund.

Bomiljø må legge til rette for møtesteder som løkker og grøntområder med benker og kunstinstallasjoner, utendørs treningsapparater og uorganiserte aktiviteter som parkour og skating. Tettstedsutvikling må utformes universelt med tanke på mobilitet for mennesker med funksjonshindringer.

Miljøpartiet De Grønne i Møre og Romsdal vil:

- at byer og tettsteder legger til rette for flere boliger i sentrum før man bygger ut nye boligområder i utkanten, nær kollektivknutepunkter
- ha høyere krav til utnyttelse av sentrumsareal i byene
- vil ha mindre overflateparkering i bysentra slik at ledig areal kan utvikles til attraktive oppholdsrom

- at by- og tettstedsutvikling skal planlegges for redusert behov for privatbil etter miljøgatemodellen. Det skaper triveligere nærmiljø, og gir mulighet for flere rekreasjonsområder eller fortetting
- stimulere til kolonihager, parselhager, takhager og andelslandbruk nært byene
- skape attraktive, kompakte og tilgjengelige nærmiljø med næringsliv, arbeidsplasser, skole og andre offentlige tjenester
- legge innfartsparkeringer for bil og sykkel i umiddelbar nærhet til kollektivtrafikk
- at kontorarbeidsplasser må lokaliseres i nærheten av kollektivtransport og der folk bor
- at bysentrum og tettsteder først og fremst utformes på de myke trafikantenes premisser, med god tilrettelegging for mennesker med nedsatt funksjonsevner.
- sørge for bedre samarbeid mellom kommuner og fylket i arealplanleggingen for å sikre et helhetlig utbyggingsmønster som minimerer transportbehovene
- at gang og sykkelveier til skoler skal prioriteres, slik at barn og unge får sikre skoleveier. Foreldre skal ikke føle seg tvunget til å kjøre barna til skolen
- etablere hjertesoner rundt alle skoler i fylket
- arbeide for at fylkesmannens myndighet styrkes i miljøvern-, jordvern- og arealsaker
- at alle skal ha tilgang til parker eller naturområder i nærmiljøet
- at gangfelt som hovedregel skal være opphøyde og belyste
- ha maksimalt 40 km fartsgrense i det meste av dagens 50-soner i tettsteder og byer

GODT VALG!